

Gminny Program Wsparcia Osób Niepełnosprawnych i Starszych w Gminie Kowala na 2014r.

Gminny Zespół do Spraw Pomocy Osobom Niepełnosprawnym

Kowala, 10 lutego 2014 r.

I. PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU

1. Art. 69 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. 1997 Nr 78, poz. 483).
2. Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. - Karta Praw Osób Niepełnosprawnych (M. P. z 1997r. Nr 50, poz. 475).
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych. (Dz. U. 2010 nr 228 poz. 1490).
4. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (j.t.- Dz. U. z 2011r. Nr 127, poz. 721, ze zm.).
5. Ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (j.t.- Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.).
6. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (j.t.- Dz. U. z 2013 r., poz. 182 ze zm.)
7. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594 ze zm.)
8. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (j.t.- Dz. U. z 2010r. Nr 234, poz. 1536 ze zm.).

II. CHARAKTERYSTKA GMINY KOWAŁA

1. Dane demograficzne.

Gmina Kowala zajmuje powierzchnię 7 468 ha (74,7 km²), liczba mieszkańców wynosi 11 661 osób. W zakresie demografii obserwuje się tendencję wzrostową, która wynika z dobrze rozwijających się obszarów podmiejskich, na których powstają nowe osiedla domów osób przeprowadzających się z miasta. Zgodnie z Narodowym Spisem Powszechnym z 2011 r. przyjmuje się, iż osoby niepełnosprawne stanowią 12,2 % ogółu ludności. Zatem przyjmując ten wskaźnik można wyliczyć, iż liczba osób niepełnosprawnych w Gminie Kowala w 2013 r. wynosiła 1422 osoby. Z ankiet przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy Kowala wynika, iż 65% osób niepełnosprawnych stanowią mężczyźni, natomiast 35 % kobiety. Ponadto największy odsetek osób niepełnosprawnych legitymuje się umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (46%), znaczny stopień posiada 20% osób, natomiast lekki 7%. Pozostałą część osób ankietowanych stanowią osoby do 16 r.ż. (27%).

Tabela przedstawia liczbę osób według płci w wieku emerytalnym w latach 2011 – 2013r.

Okres	Kobiety w wieku emerytalnym (60<)	Mężczyźni w wieku emerytalnym (65 <)
2011r.	898	424
2012r.	933	441
2013r.	971	462

Z powyższej tabeli wynika, iż liczba osób w wieku emerytalnym wzrasta zarówno w przypadku mężczyzn jak kobiet, co może być związane z wydłużaniem się życia przeciętnego obywatela. Trudno jest wskazać precyzyjną liczbę osób niepełnosprawnych zamieszkujących gminę. Jedną z przeszkód jest brak jednego podmiotu orzekającego, że dana osoba jest niepełnosprawna. Niepełnosprawność stwierdza się u osoby, która legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności wydanym przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Równoważnymi orzeczeniami są wydane przez ZUS orzeczenia o niezdolności do pracy, ważne orzeczenia o zaliczeniu do którejś z grup inwalidzkich oraz wydane przed 1 stycznia 1998r. ważne orzeczenia dotyczące niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym wydane przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Osoby posiadające którykolwiek z wymienionych dokumentów są niepełnosprawne prawnie. Z drugiej strony – są także osoby niepełnosprawne biologicznie, których stan zdrowia całkowicie lub poważnie ogranicza normalne codzienne funkcjonowanie, które nie posiadają żadnego z wyżej wymienionych dokumentów. Z uwagi na to, że jedynym pełnym badaniem, którego wyniki pozwalają ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz umożliwiają ich charakterystykę, są narodowe spisy powszechne, w analizie sytuacji tej grupy ludności gminy Kowala wykorzystano dane ze spisu przeprowadzonego w 2002 r. ponieważ dane z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 r. nie zawierają informacji dotyczących osób niepełnosprawnych z terenu poszczególnych gmin. Z ankiet przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy Kowala posiadających orzeczenie o niepełnosprawności w 2013 r. wynika, iż zaledwie ok. 16 % pracuje zawodowo, pozostałych ok 84 % nie podejmuje pracy, jest to bardzo niepokojące zjawisko. Brak zatrudnienia jest główną przyczyną trudnej sytuacji finansowej, w jakiej znajdują się rodziny, w których jest osoba niepełnosprawna.

2. Formy pomocy.

Z danych zgromadzonych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowali wynika, iż **jedną z głównych przyczyn ubiegania się o świadczenia z pomocy społecznej jest niepełnosprawność**. Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w latach 2011- 2013.

Okres	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności
2011r.	557 (100%)	137 (25%)
2012r.	564 (100%)	130 (23%)
2013r.	423(100%)	142 (33%)

Z przedstawionych powyżej danych wynika, iż około 1/4 rodzin korzystających z pomocy społecznej dotyka problem niepełnosprawności w rodzinie, natomiast w 2013r. taki problem wystąpił aż w 33 % rodzin zgłaszających się o pomoc. Jedną z form pomocy skierowaną do osób niepełnosprawnych posiadających umiarkowany bądź znaczny stopień niepełnosprawności oraz brak uprawnień do renty z ZUS i KRUS jest **świadczenie w formie zasiłku stałego**, poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin korzystających z tej formy pomocy w latach 2011- 2013.

Okres	Liczba rodzin korzystających z zasiłku stałego z tytułu niepełnosprawności	Liczba rodzin korzystających z zasiłku stałego z tytułu wieku
2011r.	54	2
2012r.	63	2
2013r.	71	2

Z danych zamieszczonych w tabeli przedstawionej powyżej wynika, iż liczba rodzin pobierających zasiłki stałe z tytułu niepełnosprawności wzrasta. W 2011r. z tej formy pomocy korzystało 54 rodziny, w 2012 r. - 63 rodziny, natomiast do końca 2013r. - 71 środowisk. Zaznacza się wzrost liczby świadczeń w formie zasiłku stałego. Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej znajdujących się w wieku przedemerytalnym i emerytalnym z podziałem na płeć.

Okres	Wiek przedemerytalny		Wiek emerytalny	
	Kobiety (55 – 60 lat)	Mężczyźni (60 – 65 lat)	Kobiety (60<)	Mężczyźni (65 <)
2011r.	10	9	9	6
2012r.	11	10	6	3
2013r.	6	5	2	4

Z danych wynika, iż liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w wieku przedemerytalnym rośnie, natomiast, jeżeli chodzi o wiek emerytalny to liczba osób korzystających znacznie się zmniejszyła. **Specjalistyczne usługi opiekuńcze** są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Na terenie gminy tą formą pomocy objętych jest dwoje dzieci z zaburzeniami autystycznymi. Osobie, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób **może być przyznana pomoc w formie usług opiekuńczych**. Usługi te obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z tej formy pomocy od 2011r. do 2013r. z podziałem na przyczynę udzielenia pomocy

Okres	Liczba rodzin korzystających z usług opiekuńczych z tytułu wieku	Liczba rodzin korzystających z usług opiekuńczych z tytułu choroby
2011r.	3	1
2012r.	2	0
2013r.	0	0

Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest jedną z instytucji udzielających świadczeń z tytułu niepełnosprawności, a są to renty socjalne i renty z tytułu niezdolności do pracy. Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających ze świadczeń ZUS z terenu gminy Kowala w 2013r.

Rodzaj świadczenia	Liczba osób	Udział w ogóle
Świadczenia emerytalne	891	63%
Świadczenia rentowe	566	11%

Z powyższych danych wynika, iż 11% świadczeniobiorców ZUS pobiera świadczenia z tytułu niepełnosprawności, natomiast 63 % są to osoby pobierające świadczenia emerytalne. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego jest instytucją wypłacającą świadczenia z tytułu niepełnosprawności dla osób posiadających gospodarstwa rolne, są to emerytury rolnicze, renty inwalidzkie oraz renty rodzinne. Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających ze świadczeń KRUS z terenu gminy Kowala w 2013r.

Rodzaj świadczenia	Liczba osób	Udział w ogóle
Emerytury rolnicze	249	79%
Renty inwalidzkie	40	13%
Renty rodzinne	27	8%

Z powyższych danych wynika, iż 13% świadczeniobiorców KRUS pobiera świadczenia z tytułu niepełnosprawności, natomiast 79% są to osoby pobierające świadczenia emerytalne. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowali realizuje także **ustawę o świadczeniach rodzinnych**. Jednym ze świadczeń skierowanych do osób niepełnosprawnych jest zasiłek pielęgnacyjny. Świadczenie to przysługuje dzieciom posiadającym orzeczenie o niepełnosprawności, osobom o znacznym stopniu niepełnosprawności oraz osobom z orzeczoną umiarkowaną stopniem od dzieciństwa. Ponadto istnieje również świadczenie skierowane do osób opiekujących się osobami niepełnosprawnymi (niezdolnymi do samodzielnej egzystencji) – świadczenie pielęgnacyjne oraz od lipca 2013r. specjalny zasiłek opiekuńczy. Poniższa tabela przedstawia liczbę świadczeń pielęgnacyjnych oraz zasiłków pielęgnacyjnych w latach 2011-2013.

okres	Świadczenie pielęgnacyjne	Zasiłek pielęgnacyjny	
2011r.	88	243	
2012r.	131	254	
I – VI 2013r.	128	247	
Dane po zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2012 poz.1548) od 1 lipca 2013r			
	Świadczenia pielęgnacyjne	Zasiłek pielęgnacyjny	Specjalny zasiłek opiekuńczy

Stan XII. 2013r	41	233	5
-----------------	----	-----	---

Z powyższych danych w tabeli wynika, iż ilość zasiłków pielęgnacyjnych w latach 2011r. do VI 2013r. utrzymuje się na podobnym poziomie. Natomiast liczba świadczeń pielęgnacyjnych w 2012r. zwiększyła się znacznie, co spowodowane zostało zmianą ustawy poszerzającą grono uprawnionych do świadczeń. Z powyższych danych wynika, iż liczba osób pobierających świadczenia z tytułu opieki nad osobą niepełnosprawną po zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. 2012 poz. 1548), która weszła w życie od 1 lipca 2013r. zmniejszyła się o 64 %. Od 2010r. przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej funkcjonuje **Klub Seniora**. Powstanie Klubu jest odpowiedzią na duże zainteresowanie ludzi starszych aktywnymi formami spędzania wolnego czasu. W 2010r. Klub Seniora składał się z 15 uczestników, w latach kolejnych przybywało klubowiczów i tak w 2011r. było ich 20, w 2012r. – 30, natomiast w pierwszej połowie 2013r. zapisanych do Klubu było 35 uczestników. Wśród różnych form pomocy świadczonych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych lub długotrwale chorych jest także **umieszczenie w domu pomocy społecznej, jako** zadanie własne obowiązkowe gminy.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby osób przebywających w domach pomocy społecznej z terenu gminy Kowala w latach od 2011r. do 2013r.

okres	Liczba osób przebywających w DPS
2011r.	4
2012r.	6
2013r.	6

Z analizy powyższych danych wynika, iż liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej od 2011r. wzrosła o 50 % w latach kolejnych.

3. Zdrowie

Na terenie gminy Kowala funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Świadczy podstawową opiekę medyczną również na rzecz osób niepełnosprawnych. Prowadzi szczepienia ochronne oraz badania profilaktyczne (bilansowe) dla uczniów Publicznych Szkół Podstawowych w Młodocinie Mniejszym i Kowali oraz Publicznego Gimnazjum w Parznicach. Opiekę medyczną w Publicznej Szkole Podstawowej w Mazowszanach sprawuje Grupowa Praktyka Pielęgniarek „Promocja”, ul. Czarnoleska 10, Radom, opieka medyczna w Publicznej Szkole Podstawowej w Kończycach-Kolonii również jest zabezpieczona.

W zakresie specjalistycznej opieki medycznej mieszkańcy gminy korzystają głównie z usług placówek medycznych funkcjonujących na terenie Radomia, tj.:

- Radomskiego Szpitala Specjalistycznego im. dr Tytusa Chałubińskiego,
- Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Radomiu,
- Samodzielnego Wojewódzkiego Zespołu Publicznych Zakładów Psychiatrycznej Opieki Zdrowotnej im. dr Barbary Borzym.

4. Edukacja osób niepełnosprawnych

Podstawowym aktem prawnym regulującym kształcenie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej jest ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (j.t.- Dz. U. z 2004r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.).

Dziecko niepełnosprawne, posiadające specjalne potrzeby edukacyjne ma prawo do:

- pobierania nauki we wszystkich typach szkół,
- dostosowania treści, metod i organizacji nauczania do swoich możliwości psychofizycznych,
- pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

W zależności od rodzaju oraz stopnia zaburzeń i odchyień dzieciom i młodzieży organizuje się kształcenie i wychowanie, które stosownie do potrzeb, umożliwia naukę w dostępnym dla nich zakresie, usprawnianie zaburzonych funkcji, rewalidację i resocjalizację oraz zapewnia specjalistyczną pomoc i opiekę. Kształcenie to jest prowadzone w formie nauki w szkołach ogólnodostępnych, szkołach lub oddziałach integracyjnych, szkołach lub oddziałach specjalnych oraz specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodkach wychowawczych.

Zasady organizowania kształcenia dla uczniów niepełnosprawnych określone zostały między innymi w:

- Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 stycznia 2005r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych. (Dz. U. z 2005r. Nr 19, poz. 167),
- Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2012r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr 0, poz. 204),
- Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2001r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 61, poz. 626).

Kwalifikacja do odpowiedniej formy kształcenia odbywa się na podstawie przepisów Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych psychologiczno-pedagogicznych (Dz. U. Nr 173, poz. 1072). W myśl powyższego rozporządzenia dzieci i młodzież z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi kierowane są do odpowiedniej formy kształcenia na podstawie orzeczenia wydanego przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych oraz innych poradniach specjalistycznych. Wobec powyższego stworzony został system kształcenia uczniów niepełnosprawnych, który stanowi integralną część systemu oświaty w Polsce, uregulowany wymienioną ustawą o systemie oświaty.

W gminie Kowala funkcjonuje 7 publicznych placówek oświatowych, w tym:

- **Publiczne Przedszkole w Kowali**

W przedszkolu jest pięć oddziałów:

- *maluszki (3- latki),*
- *średniaki (3- 4- latki),*
- *starszaki (4- 5- latki),*
- *starszaki (5- latki),*
- *starszaki (6- latki),*

Nauczyciele posiadają kwalifikacje: nauczanie zintegrowane, wychowanie przedszkolne, oligofrenopedagogika. Zatrudniony jest logopeda. W przedszkolu nie ma niepełnosprawnych dzieci.

Publiczne szkoły podstawowe:

- **Publiczna Szkoła Podstawowa w Kowali**– uczęszcza do niej 261 uczniów, w tym niepełnosprawnych 2. Jeden uczeń objęty jest nauczaniem indywidualnym na podstawie orzeczenia o potrzebach kształcenia specjalnego. Obok obowiązkowych zajęć dydaktycznych prowadzone są dodatkowe zajęcia korekcyjno- kompensacyjne oraz gimnastyka korekcyjna i zajęcia logopedyczne. W szkole kadra nauczycielska posiada m.in. kwalifikacje z zakresu: kształcenia zintegrowanego, terapii pedagogicznej, oligofrenopedagogiki, neurologopedagogiki, socjoterapii. Zatrudniony jest również pedagog szkolny i logopeda. Obok obowiązkowych zajęć dydaktycznych prowadzona jest gimnastyka korekcyjna oraz zajęcia logopedyczne.
- **Publiczna Szkoła Podstawowa w Kończycach– Kolonii** - uczęszcza do niej 131 uczniów, w tym 25 dzieci do oddziału przedszkolnego. W szkole zatrudnionych jest 17 nauczycieli, w tym 2 nauczycieli posiadających kwalifikacje w zakresie terapii pedagogicznej i 1 nauczyciel oligofrenopedagogiki. Szkoła posiada 7 sal lekcyjnych, salkę do prowadzenia zajęć dydaktyczno- wyrównawczych oraz korekcyjno- kompensacyjnych.
- **PSP w Mazowszanach**
Placówka liczy 365 uczniów, w tym 74 w oddziałach przedszkolnych, 145 w klasach I- III i 144 w klasach IV- VI, w tym 7 niepełnosprawnych uczniów. Dla 2 uczniów niepełnosprawnych prowadzone są zajęcia rewalidacyjno- wychowawcze. W szkole pracuje 28 nauczycieli, w tym 1 nauczyciel o kwalifikacjach: nauczanie zintegrowane, 1- oligofrenopedagogika oraz 1 pedagog szkolny i 2 logopedów.
- **Publiczna Szkoła Podstawowa w Młodocinie Mniejszym**
Do szkoły uczęszcza 84 uczniów oraz 15 dzieci do oddziału przedszkolnego. W szkole zatrudnionych jest 3 nauczycieli posiadających kwalifikacje: kształcenie zintegrowane.
- **Publiczna Szkoła Podstawowa w Bardzicach**
W klasach I- VI uczy się 105 uczniów. Do oddziału przedszkolnego uczęszcza 23 uczniów, 1 uczeń objęty został nauczaniem indywidualnym. W szkole 2 nauczycieli posiada kwalifikacje w zakresie: oligofrenopedagogika, oraz 2 nauczycieli: terapia pedagogiczna.
- **Publiczne Gimnazjum w Parznicach**

W szkole w 19 oddziałach kształcą się 422 uczniów, w tym 7 uczniów niepełnosprawnych. Dla uczniów niepełnosprawnych klasy II utworzono klasę integracyjną. Zgodnie z zasadami tworzenia i funkcjonowania klasa integracyjna liczy od 15 do 20 uczniów, w tym od 3 do 5 uczniów niepełnosprawnych. W klasie pracuje równocześnie dwóch nauczycieli, nauczyciel przedmiotu oraz pedagog specjalny, który pełni rolę nauczyciela wspomagającego. Pedagog specjalny we współpracy z nauczycielami przedmiotu i za zgodą dyrektora szkoły, dokonuje wyboru przedmiotów, na których będzie wspierał uczniów. Pedagog specjalny modyfikuje program nauczania w oparciu o indywidualny program edukacyjno– terapeutyczny dla ucznia, przygotowuje pomoce dydaktyczne dla uczniów niepełnosprawnych, indywidualne karty pracy i testy, wspiera ucznia podczas zajęć edukacyjnych, systematycznie ocenia postępy ucznia, prowadzi zajęcia rewalidacyjne.

Wszyscy uczniowie objęci są pomocą psychologiczno- pedagogiczną w formie:

- dostosowania programu nauczania, programu wychowawczego i profilaktycznego do indywidualnych potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych z wykorzystaniem form i metod pracy dydaktycznej i wychowawczej,
- zapewnienia odpowiednich warunków do nauki, sprzętu i środków dydaktycznych,
- udziału w indywidualnych zajęciach rewalidacyjnych prowadzonych przez nauczycieli oligofrenopedagogów,
- systematycznych spotkań z psychologiem i pedagogiem.

W szkole do pracy z dziećmi niepełnosprawnymi zatrudniony jest oligofrenopedagog (nauczyciel wspomagający), psycholog, pedagog szkolny.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że najwięcej uczniów kształcących się w szkołach podstawowych oraz gimnazjum, posiada orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, w którym jako symbol przyczyny niepełnosprawności wpisano: 05-R, 03-L, 06-E, 07-S, 08-T, 10-N, co oznacza, że najczęstszą przyczyną niepełnosprawności stanowi: niedosłuch, upośledzenie narządu ruchu, upośledzenie umysłowe, kardiologiczne, i inne. Niektórzy uczniowie posiadają również orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez Poradnię Pedagogiczno- Psychologiczną. We wszystkich placówkach oświatowych zatrudniona kadra przygotowana jest do zajęć z uczniami niepełnosprawnymi. W Publicznym Gimnazjum, w Szkole Podstawowej w Kowali, Szkole Podstawowej w Mazowszanach zatrudnieni są pedagodzy szkolni, logopedzi bądź psychologodzy, w pozostałych szkołach brak ich. Ze względu na niedobór oddziałów integracyjnych oraz brak specjalnych placówek oświatowych dla uczniów niepełnosprawnych na terenie gminy Kowala, uczniowie niepełnosprawni mogą korzystać z możliwości kształcenia w szkołach funkcjonujących na terenie miasta Radomia, które położone jest w sąsiedztwie z gminą Kowala.

W radomskim systemie oświaty działają 4 szkoły specjalne:

- 1) Zespół Szkół Nr 1 przy ul. Armii Ludowej 1A,
- 2) Zespół Szkół Nr 2 przy ul. Lipskiej 2,
- 3) Zespół Szkół Nr 3 przy ul. Krychnowickiej 1,
- 4) Ośrodek Szkolno- Wychowawczy Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna im. Janusza Korczaka przy ul. Grzeczmarowskiego 15.

Na poziomie szkoły podstawowej niepełnosprawni uczniowie mogą pobierać naukę w Zespole Szkół Integracyjnych im. Jana Pawła II przy ul. Wierzbickiej. Na poziomie ponadgimnazjalnym niepełnosprawna młodzież kształci się w X Liceum Ogólnokształcącym, które posiada 15 oddziałów integracyjnych. Najmłodsze dzieci niepełnosprawne mogą uczęszczać do przedszkoli nr 19 i 24, gdzie zostały utworzone oddziały integracyjne, zaś w Przedszkolu Nr 3 utworzono 2 oddziały specjalne. W placówkach tych zatrudnieni są nauczyciele specjaliści – logopedzi, rehabilitanci oraz psycholodzy. Na terenie Radomia funkcjonują 2 ośrodki, które również kształcą uczniów niepełnosprawnych:

- Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy dla Dzieci Niewidomych i Słabo Widzących im. ks. Prymasa Stefana Kardynała Wyszyńskiego przy ul. Struga 86.
- Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy dla Dzieci Niestyszących im. Marii Grzegorzewskiej przy ul. Wernera 6.

Na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjalnej w Ośrodku Szkolno- Wychowawczym kształcą się dzieci z dysfunkcją wzroku. Funkcjonuje również pracownia wczesnego rozwoju, do której uczęszcza 105 dzieci w wieku do 7 lat. Prowadzone są tu z dziećmi zajęcia terapeutyczne i rehabilitacyjne, integracja sensoryczna oraz ćwiczenia ogólnorozwojowe. Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Niestyszących kształci na poziomie szkoły podstawowej, gimnazjalnej oraz zawodowej.

W Radomiu funkcjonuje 16 szkół wyższych. Najwięcej niepełnosprawnych studentów kształci się na Uniwersytecie Radomskim. Najbardziej oblegane wydziały przez studentów niepełnosprawnych to: wydział ekonomiczny, transportu, nauczycielski i mechaniczny. Tylko wydział ekonomiczny i nauczycielski są przystosowane do potrzeb niepełnosprawnych studentów i tylko dwa pokoje w akademiku są dostosowane do ich potrzeb.

5. Zatrudnienie

Niepełnosprawność, nawet w stopniu znacznym, nie wyklucza możliwości podjęcia przez osobę nią dotkniętą zatrudnienia. Przeciwnie, zaleca się stosowanie instrumentów, które z jednej strony zmotywują i pomogą osobie niepełnosprawnej być aktywną na rynku pracy, a z drugiej – pokażą pracodawcom korzyści płynące z zatrudnienia takich osób. Zarówno przepisy krajowe, jak i międzynarodowe wskazują na konieczność działań antydyskryminacyjnych i służących wyrównaniu szans osób niepełnosprawnych w dostępie do zdobycia zatrudnienia – kluczowego elementu integracji społecznej i niezależności ekonomicznej. Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Radomiu na dzień 31 grudnia 2013 r. z terenu gminy Kowala zarejestrowanych było 1 188 osób w tym, 57 osób niepełnosprawnych, jako osoby bezrobotne lub poszukujące pracy. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych obejmuje głównie organizację staży, prac interwencyjnych, szkoleń oraz doradztwo zawodowe. Z różnych form pomocy korzystają także pracodawcy chcący zatrudnić osoby niepełnosprawne, jest to przede wszystkim dofinansowanie kosztów wyposażenia stanowisk pracy. Dzięki temu osoby niepełnosprawne mają większe szanse na zatrudnienie nie tylko na chronionym, ale i na otwartym rynku pracy. Wiele osób niepełnosprawnych decyduje się także na podjęcie własnej działalności gospodarczej, na co mogą również otrzymać finansowe wsparcie.

Bezpośrednio na stopę bezrobocia wpływa poziom wykształcenia. Znacznie trudniej jest podjąć zatrudnienie osobom z niskim wykształceniem.

Poniższa tabela przedstawia poziom wykształcenia wśród osób niepełnosprawnych z terenu gminy Kowala z 2002r.

Poziom wykształcenia	Liczba osób	Udział w ogóle niepełnosprawnych
Wyższe	11	1,46%
Policealne	2	0,02%
Średnie	96	12,81
Zasadnicze zawodowe	168	22,42%
Podstawowe ukończone	354	47,26%
Podstawowe nieukończone	61	8,14%
Nieustalony	2	0,02%

Z danych w powyższej tabeli wynika, iż największy odsetek osób niepełnosprawnych posiada wykształcenia podstawowe (ponad 47 %), następnie zasadnicze zawodowe (22 %). Zaledwie ponad 1% posiada wykształcenia wyższe.

Poniższa tabela przedstawia dane zgromadzone z ankiet przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy Kowala dotyczących poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych.

Poziom wykształcenia	Liczba osób	Udział w ogóle niepełnosprawnych
Wyższe	1	1%
gimnazjalne	6	8%
Średnie ogólne	5	7%
Policealne, średnie zawodowe	5	7%
Zasadnicze zawodowe	26	36%
Podstawowe	30	41 %

Z ankiet przeprowadzonych wśród mieszkańców terenu gminy Kowala w 2013r. legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności, wynika, iż znaczna część posiada tylko wykształcenie podstawowe (41%), następnie zasadnicze zawodowe (36%), natomiast jedynie 1 osoba posiada wykształcenie wyższe. Analizując zagadnienie zatrudnienia należy zwrócić uwagę na aktywność zawodową osób niepełnosprawnych, a mianowicie obecność na rynku pracy poprzez wykonywanie pracy zarobkowej.

Poniższa tabela przedstawia rodzaj aktywności wśród osób niepełnosprawnych z terenu gminy Kowala. Dane z 2002r.

Rodzaj aktywności zawodowej	Liczba osób	Udział w ogóle niepełnosprawnych
Aktywni zawodowo pracujący	124	9,1%
Aktywni zawodowo bezrobotni	31	2,3%
Bierni zawodowo	1199	88,3%
Nieustalony status na rynku pracy	4	0,3%

6. Zakłady pracy

Zakłady Pracy Chronionej

Głównym celem zakładów pracy chronionej jest stworzenie osobom niepełnosprawnym warunków do pracy zarobkowej. Pracodawca prowadzący działalność gospodarczą przez okres, co najmniej 12 miesięcy, zatrudniający nie mniej niż 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy i osiągający wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych przez okres, co najmniej 6 miesięcy, uzyskuje status pracodawcy prowadzącego zakład pracy chronionej, jeśli:

1) wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi:

- co najmniej 40%, a w tym, co najmniej 10% ogółu zatrudnionych stanowią osoby zaliczone do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, albo
- co najmniej 30% niewidomych lub psychicznie chorych, albo upośledzonych umysłowo zaliczonych do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności,

2) obiekty i pomieszczenia użytkowane przez zakład pracy:

- odpowiadają przepisom i zasadom bezpieczeństwa i higieny pracy,
- uwzględniają potrzeby osób niepełnosprawnych w zakresie przystosowania stanowisk pracy, pomieszczeń higieniczno- sanitarnych i ciągów komunikacyjnych oraz spełniają wymagania dostępności do nich,

3) jest zapewniona doraźna i specjalistyczna opieka medyczna, poradnictwo i usługi rehabilitacyjne,

4) wystąpi z wnioskiem o przyznanie statusu pracodawcy prowadzącego zakład pracy chronionej.

Decyzję przyznającą status zakładu pracy chronionej wydaje wojewoda. Prowadzący zakład pracy chronionej może na wniosek otrzymać ze środków PFRON:

- częściowe dofinansowanie do oprocentowania zaciągniętych kredytów bankowych, pod warunkiem, że wykorzystywane są one na cele związane z rehabilitacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych,
- zwrot kosztów: budowy lub rozbudowy obiektów i pomieszczeń zakładu, transportowych, administracyjnych.

Na terenie gminy Kowala nie funkcjonują zakłady pracy chronionej. Najbliższe tego typu zakłady pracy znajdują się na terenie Radomia.

Zakład Aktywności Zawodowej

Zgodnie z wymogami prawnymi (w tym ostatnimi zmianami w ustawie o rehabilitacji), uzyskanie statusu zakładu aktywności zawodowej warunkuje m. in.: zatrudnienie, co

najmniej 70% wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych w ogóle zatrudnionych, w szczególności osób skierowanych do pracy przez powiatowy urząd pracy:

- zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności,
- zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną, w tym osób, w stosunku, do których rada programowa zajęła stanowisko uzasadniające podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej.

Gmina, powiat oraz fundacja, stowarzyszenie lub inna organizacja społeczna, której statutowym zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych, może utworzyć wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo jednostkę i uzyskać dla tej jednostki status zakładu aktywności zawodowej. Koszty utworzenia zakładów aktywności zawodowej są współfinansowane ze środków PFRON, organizatora lub z innych źródeł. Działania zakładów aktywności zawodowej są współfinansowane ze środków PFRON oraz ze środków samorządu województwa w wysokości, co najmniej 10%, z tym, że procentowy udział samorządu województwa w kosztach może być zmniejszany, pod warunkiem znalezienia innych źródeł finansowania działania zakładu aktywności zawodowej. Dofinansowania ze środków PFRON dokonuje samorząd województwa. W powiecie radomskim, niestety nie ma zakładów aktywności zawodowej.

III Doświadczenie w pracy z osobami niepełnosprawnymi i starszymi

1. Działania na rzecz osób niepełnosprawnych realizowane w 2013r.

- Gmina Kowala po raz kolejny wychodząc naprzeciw potrzebom swoich mieszkańców przygotowała drugi wniosek, pn. „**E-Kowala- Nowoczesna Gmina**” (2013-2015) w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, Oś priorytetowa 8, Działanie 8.3 Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu e-Inclusion. Projekt współfinansowany jest ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Głównym celem projektu jest zapewnienie bezpłatnego dostępu do Internetu dla 150 gospodarstw domowych z terenu gminy Kowala, zagrożonych wykluczeniem cyfrowym z powodu niepełnosprawności i trudnej sytuacji materialnej. Grupę docelową projektu stanowią:
 - gospodarstwa domowe spełniające warunki upoważniające do otrzymania wsparcia w ramach systemu pomocy społecznej,
 - gospodarstwa domowe spełniające warunki upoważniające do otrzymania wsparcia w ramach systemu świadczeń rodzinnych,
 - osoby niepełnosprawne ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności lub z orzeczeniem równoważnym,
 - dzieci i młodzież ucząca się z rodzin w trudnej sytuacji materialnej i społecznej uprawniających do uzyskania stypendiów socjalnych.

Drugim celem projektu jest ograniczenie zjawiska wykluczenia cyfrowego we wszystkich grupach społecznych i wiekowych poprzez otwarty dostęp do pracowni komputerowych z bezpłatnym Internetem w 2 szkołach podstawowych (30 zestawów komputerowych) i świetlicy wiejskiej (5 zestawów komputerowych), z których korzystać będą mieszkańcy wykluczeni cyfrowo stanowiący grupę docelową. Celem lepszego przyswojenia wiedzy i umiejętności z zakresu obsługi komputera i korzystania z Internetu odbędzie się 25 trzydniowych szkoleń, w których udział wezmą wszyscy uczestnicy

zakwalifikowani do projektu. Całkowita wartość projektu to kwota 1 501 145 zł, z czego 100% stanowi dofinansowanie z EFRR. Planowany termin realizacji projektu to marzec 2013 – wrzesień 2015.

- **Informator dla osób chorych i niepełnosprawnych**

Od 2011 r. na stronie internetowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kowali istnieje zakładka informator dla osób niepełnosprawnych i chorych. Zawarto w niej informacje zarówno na temat ulg i uprawnień dla osób z poszczególnymi stopniami niepełnosprawności jak również ważne adresy oraz formy pomocy.

- **Punkt Informacyjny dla Osób Chorych i Niepełnosprawnych**

Przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej działa Punkt Informacyjny dla Osób Chorych i Niepełnosprawnych.

Punkt czynny w pokoju nr 3:

poniedziałek w godz. 15: 00 do 16:00

czwartek w godz. 8: 00 do 10:00.

Oferta punktu:

- pomoc w wypełnianiu różnego rodzaju wniosków,
- dostarczanie ofert pracy dla osób z orzeczonym stopniem niepełnosprawności,
- wydawanie druków wniosków m.in. o ustalenie stopnia niepełnosprawności lub otrzymanie sprzętu rehabilitacyjnego,
- dostarczanie informacji o instytucjach i organizacjach udzielających wsparcia i pomocy finansowej,
- udzielanie skierowań po poradę prawną i psychologiczną,
- udzielanie poradnictwa socjalnego.

- **Działania środowiskowe**

- ✓ W dniu **27 września 2013r** Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej przy współpracy z Gminnym Zespołem do spraw Pomocy Osobom Niepełnosprawnym zorganizował **Dzień Serca**. Uroczystość skierowana jest dla dzieci niepełnosprawnych oraz ich rodzin, a także darczyńców. Celem głównym jest integracja dzieci niepełnosprawnych oraz spotkanie edukacyjne dla rodziców i darczyńców. W uroczystości wzięło udział 25 dzieci wraz z opiekunami. Podczas Dnia Serca swoje talenty zaprezentowali wolontariusze z Publicznego Gimnazjum w Parznicach oraz Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Wierzbicy. Ponadto dzieci wraz z wolontariuszami uczestniczyły w zajęciach plastycznych, efektem, czego są wspaniałe serca wykonane przez dzieci. W trakcie zajęć edukacyjnych dla rodziców przedstawiony został program Gminnego Zespołu do spraw Pomocy Osobom Niepełnosprawnym, a także oferta edukacyjna Stowarzyszenia Budujemy Przysiań. Dyrektor Miejskiego Ośrodka Kultury w Radomiu Pani Grażyna Schabowska, przestawiła ofertę zajęć skierowaną do osób niepełnosprawnych, a także podzieliła się swoim doświadczeniem w opiece nad niepełnosprawną córką.

- ✓ W dniu 5 lutego 2013r. w Świetlicy Środowiskowej Szansa w Kowali odbyła się integracyjna **zabawa choinkowa pn. Krasnoludkowo**. W uroczystości uczestniczyło trzynaścioro dzieci do lat 12 posiadających orzeczenie o niepełnosprawności oraz osiemnaścioro do lat 6 z terenu Gminy Kowala. Zabawa choinkowa prowadzona była przez profesjonalnego wodzireja przy muzyce Zespołu Manhattan. W trakcie uroczystości zorganizowany był poczęstunek oraz drobny upominek. Zabawa choinkowa zorganizowana została dzięki darowiznom.

- ✓ **Obchody Dnia Osób Niepełnosprawnych**. W dniu 3 grudnia w Kowalówce odbyła się konferencja „Bariery nie dla Nas. Zobaczyć radość w pokonywaniu trudności.” zorganizowana z okazji Międzynarodowego Dnia Osób Niepełnosprawnych. Spotkanie było okazją do podsumowania realizacji projektu „e-Kowala – nowoczesna gmina” polegającego na likwidacji wykluczenia cyfrowego w gminie Kowala. Konferencja miała na celu zwrócenie uwagi ogółu naszej społeczności na obecność osób niepełnosprawnych, na ich potrzeby, a także prawa i obowiązki osób w pełni sprawnych w związku z łamaniem lub likwidowaniem barier architektonicznych i społecznych. W konferencji uczestniczyło ok 200 osób, w tym uczestnicy projektu oraz zaproszone osoby niepełnosprawne i starsze wraz z rodzinami z terenu Gminy Kowala. Zebrani wysłuchali wystąpień prelegentów. Sekretarz gminy Wojciech Ćwierz prezentował Gminny Program Wsparcia Osób Niepełnosprawnych i Starszych, Edyta Górską założenia projektu „e-Kowala– nowoczesna gmina”, Anna Węziągłowska z Fundacji Polskich Kawalerów Maltańskich zabrała głos na temat „Rynek pracy dla osób niepełnosprawnych”, a w dalszej kolejności dr Leszek Wianowski– reprezentujący Uniwersytet Trzeciego Wieku oraz Joanna Kowalik, która omówiła projekty, w tym dla osób niepełnosprawnych i starszych, realizowane przez Towarzystwo ALTUM Programy Społeczno-Gospodarcze. Uroczystość uświetniły swoimi talentami wokalnymi uczennice Publicznego Gimnazjum w Parznicach.

- ✓ Przy GOPS w Kowali spotyka się **grupa wsparcia rodziców z dziećmi niepełnosprawnymi**. Spotkania mają miejsce, co najmniej raz na kwartał i pozwalają na wymianę doświadczeń oraz konsultacje ze specjalistami, a wśród nich z psychologiem, prawnikiem, pedagogiem, przedstawicielami organizacji pozarządowych.

- ✓ **10 października 2013r.** piętnastoosobowa grupa mieszkańców gminy Kowala wyruszyła śladami Jana Kochanowskiego i Rodu Czartoryskich do Czarnolasu i Puław. Wyjazd zrealizowano w ramach Gminnego Programu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych i Starszych. Historia, spotkanie z zabytkami i piękna przyroda pozwoliły wspaniale wypocząć i zapomnieć o różnych niedogodnościach w życiu. Pierwszym punktem wycieczki było Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie. Dzięki przewodnikowi każdy z uczestników poznał historię życia i twórczości Jana Kochanowskiego oraz zwyczaje i stroje czasów renesansu. Wokół zabytkowego kompleksu dworskiego rozciąga się XIX- wieczny park dendrologiczny. Drugim celem podróży był Pałac Czartoryskich w Puławach, którego początki sięgają II połowy XVII wieku i związane są z dziejami rodów magnackich: Lubomirskich, Sieniawskich i przede wszystkim Czartoryskich. Uczestnicy obejrzeli wystawę pn. Czartoryscy.

Wyjazd został zorganizowany przez Gminny Zespół ds. Pomocy Osobom Niepełnosprawnym, przy współpracy z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Kowali.

- ✓ **Osoby niepełnosprawne i wolontariat.** W Klubie Wolontariusza działającym przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kowali aktywnie uczestniczy dwie osoby niepełnosprawne. Osoby te angażują się w działania środowiskowe jak również w Świąteczne Zbiórki Żywności organizowane na terenie Gminy Kowala dla najbardziej potrzebujących rodzin.
- ✓ Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego wyróżniła Kowalę w V edycji konkursu „Samorząd Równych Szans”. Uroczysta gala wręczenia nagród odbyło się 14 listopada w Karpaczu i była połączona ze szkoleniem z zakresu działań na rzecz pełnej aktywizacji osób niepełnosprawnych. Wyróżnienie w imieniu wójta Sławomira Stanika odebrała kierownik GOPS w Kowali. W tym roku fundacja nagrodziła samorządy, które stosują dobre praktyki w zakresie polityki wobec osób niepełnosprawnych i wdrażają działania przyczyniające się do wyrównywania szans tej grupy społecznej w dostępie do różnych dziedzin życia publicznego. „Samorząd Równych Szans” jest organizowany cyklicznie już od 2009r. Jego piąta edycja w 2013 r. objęła po raz kolejny konkurs na samorząd realizujący najlepsze projekty na rzecz osób niepełnosprawnych, wsparcie edukacyjne pracowników samorządowych, a także akcję promocyjną skierowaną do lokalnych i ogólnopolskich mediów.

- **Realizacja wymogów ustawy o języku migowym.**

Urząd Gminy w Kowali umożliwia korzystanie przez osoby uprawnione z pomocy wybranego tłumacza języka migowego lub tłumacza– przewodnika. Osoby doświadczające trwale lub okresowo trudności w komunikowaniu się mogą skorzystać z bezpłatnego świadczenia usług tłumacza PJM, SJM i SKOGN. W urzędzie gminy zatrudniony jest pracownik posiadający Certyfikat tłumacza języka migowego T1 oraz Certyfikat wykładowcy języka migowego W1 w systemie językowo-migowym (SJM). Osoba uprawniona, wybierając metodę SJM może korzystać, na co dzień z usług tłumacza lub zgłasza chęć skorzystania ze świadczenia wskazując metodę komunikowania się, co najmniej 3 dni robocze przed zdarzeniem w Urzędzie Gminy. Świadczenie usług odbywa się również z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się m.in.: za pomocą poczty elektronicznej, faksu. Informacje o usłudze tłumacza języka migowego dostępne są na stronie internetowej Urzędu Gminy, w języku migowym oraz w Biuletynie Informacji Publicznej i na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy. Strona internetowa dostosowana jest do potrzeb osób niepełnosprawnych poprzez zastosowanie przycisków: kontrast i zwiększenie czcionki. Za jej pośrednictwem osoby niepełnosprawne mogą otrzymać dla siebie wszelką informację oraz pobrać druk wniosków i formularzy niezbędnych do załatwienia spraw. Obecnie trwają prace nad pełnym dostosowaniem strony internetowej poprzez wdrożenie standardu WCAG 2.0. Załatwianie spraw w urzędzie jest zwykłą czynnością, z której korzysta każdy mieszkaniec gminy. Urząd Gminy w Kowali, jako urząd przyjazny osobom niepełnosprawnym prowadzi działania na rzecz osób niepełnosprawnych, a szczególnie tych, którzy ze względu na

swoją niepełnosprawność muszą korzystać z usług tłumacza. Prowadzenie tych działań umożliwia swobodny dostęp do informacji nie tylko przez bezpośredni kontakt z tłumaczem, również poprzez Internet, co sprawia, że zostaje zlikwidowana bariera pomiędzy urzędem a osobą niepełnosprawną, jako petentem. Realizacja tych działań pozwala osobom niepełnosprawnym na pełną integrację i uczestnictwo w życiu społecznym oraz eliminację zjawiska niezrozumienia problemów osób niepełnosprawnych, które mogą być przyczyną ich społecznej alienacji.

2. Działania na rzecz osób starszych

- W **16 listopada 2013** roku Seniorzy z naszej gminy zgromadzili się, aby wspólnie świętować wyjątkowy dzień- **Dzień Seniora**. Uroczystość odbyła się w „Złotym Dworku” w Kowalówce. Do udziału w świętowaniu zaproszono zaprzyjaźnionych seniorów z okolicznych gmin. Swoją obecnością zaszczyliło Koło Gospodyń Wiejskich „Bieniędźce” z gminy Wolanów, Zespół Ludowy „Bartodziejaki” z gminy Jastrzębia, Zespół „Chomentowianki” z gminy Skaryszew, Zespół „Niezapominajki” z Maliszowa, Zespół „Pomorzanki” z gminy Wierzbica. Uroczystość rozpoczęła koordynatorka Klubu Seniora Janina Łapczyńska, życzenia złożył Wójt Gminy. Gorąco powitano wszystkich gości, a szczególnie Klub Seniora z Kowali. Doceniono liczne sukcesy i inicjatywy Klubu, a także zauważono tych wszystkich, którzy wspierają działania seniorów. Następnie uczennice Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Wierzbicy przedstawiły okolicznościowy występ, który doceniono gromkimi oklaskami i podziękowaniami w postaci drobnych upominków. Wszyscy zebrani byli pod wrażeniem sztuki aktorskiej grupy. Po części oficjalnej zgromadzeni zjedli pyszny obiad i ruszyli do tańca. O oprawę muzyczną i wspaniałą atmosferę zadbał Zespół Muzyczny Five z Radomia, który szczególnie uprzyjemniał ten wieczór. Goście na pamiątkę pozostawili w Kronice Klubu Seniora piękne, pełne życzliwości wpisy, aby ten wieczór na długo pozostał w pamięci.
- W dniu **10 października 2013r. Klub Seniora** działający przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kowali wybrał się na wycieczkę do **Kałkowa oraz Krajna**, gdzie znajduje się Park Miniatur. Seniorzy po raz pierwszy mogli zobaczyć na własne oczy Plac św. Piotra, egipskiego Sfinksa, czy łuk Triumfalny. To było możliwe dla naszych seniorów tylko w Parku Miniatur w Krajnie. Głównym celem podróży był Kałków. O godzinie 12. odbyła się Msza Święta, a po niej udano się na Drogę Krzyżową. Stanowi ją 14 stacji zbudowanych na specjalnie usypanym wale ziemnym. 12 stacja została zaprojektowana, jako Golgota, gdzie usytuowane są kaplice upamiętniające martyrologię narodu polskiego. Każdy z seniorów mógł się w ciszy i skupieniu pomodlić, a jesień i przepiękna przyroda sprzyjały kontemplacji. Seniorzy pragnęli także poprosić o błogostawieństwo w tak wyjątkowym miejscu i spotkali się z niezwykle serdecznym przyjęciem ze strony księdza proboszcza. Po tylu pozytywnych wrażeniach seniorzy w ponad trzydziestoosobowej grupie udali się po drodze na pyszny obiad w drewnianej, urokliwej karczmie, aby móc wspólnie podzielić się przeżyciami z podróży i odrobinę zrelaksować w doborowym towarzystwie. Wycieczka sfinansowana została w ramach Gminnego Programu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych i Starszych na rok 2013r.

- W dniu **2 lutego 2013** roku w Publicznej Szkole Podstawowej w Kowali odbył się **II Kapeluszy Bal Karnawałowy** zorganizowany przy współpracy wielu instytucji. Patronat objął **Wójt Gminy Kowala**. Liderem organizacyjnym był **Klub Seniora przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej**. Na sali tanecznej spotkali się współorganizatorzy: Klub Seniora Bartodzieje, Stowarzyszenie „Wspólna Sprawa” z Maliszowa oraz zaproszeni goście: Zespół „Chomentowianki” z gminy Skaryszew oraz przedstawiciele Klubu Samotnych Serc z Radomia. W zabawie brało udział ponad 100 osób. Oprawą muzyczną zapewniał zespół ludowy z Gozdu, który był „prezenterem” Klubu Seniora z Bartodziej. Muzykanci nie tylko przygrywali do tańca, ale wspaniale wspierali popisy wokalne zgromadzonych talentów. Każdy z przybyłych mógł zaprezentować swój repertuar. Szczególnym momentem Balu było rozstrzygnięcie konkursu. Specjalna Komisja oceniająca składająca się z wyjątkowych koneserów mody dokonała wyboru Najpiękniejszego Kapelusza Balu. Nakrycia głowy były nietuzinkowe, wielobarwne. Przewodniczący Komisji i zarazem Prezes Stowarzyszenia „Wspólna sprawa” wydał werdykt. Pierwsze miejsce zdobyła przedstawicielka Klubu Seniora w Kowali. II i III miejsca otrzymali goście. Zwycięzcy otrzymali piękne upominki, a pozostali słodkie nagrody pocieszenia.

IV. MISJA

„Aby każdy niepełnosprawny i starszy czuł się uczestnikiem gminnej społeczności”

V. CEL PROGRAMU

Edukacja społeczna w zakresie potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych, integracja ze społecznością lokalną oraz likwidacja barier w gminie Kowala.

Cele szczegółowe:

1. Diagnoza sytuacji środowisk osób niepełnosprawnych i starszych.
2. Edukacja instytucji oraz społeczności lokalnej w zakresie niepełnosprawności.
3. Integracja osób starszych i niepełnosprawnych ze społecznością lokalną.
4. Wspieranie instytucji i organizacji w organizowaniu działań na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.
5. Wzmocnienie wiary we własne siły osób niepełnosprawnych i starszych.
6. Promocja działań skierowanych do osób starszych i niepełnosprawnych.
7. Likwidacja barier architektonicznych.
8. Promowanie działań Klubu Seniora działającego przy GOPS w Kowali.

VI. REALIZACJA PROGRAMU

L.p.	Działania	Okres realizacji	Realizator	Źródło Finansowania
1.	Diagnoza sytuacji środowiska osób niepełnosprawnych i starszych.	I-XII 2014r.	GOPS, Urząd Gminy	Środki własne
2.	Organizacja Dnia Serca.	29.IX.2014r.	GOPS, Gminny Zespół do Spraw Pomocy Osobom Niepełnosprawnym	Środki własne, darowizny
3.	Spotkania grupy wsparcia dla rodziców dzieci niepełnosprawnych.	II- XII 2014r.	GOPS	Środki własne
4.	Szkolenia z zakresu wiedzy nt. niepełnosprawności.	III- XII 2014r.	Urząd Gminy, GOPS, Zespół do Spraw Pomocy Osobom Niepełnosprawnym	Środki własne
5.	Prowadzenie strony internetowej.	I- XII 2014r.	Urząd Gminy, GOPS, Zespół do Spraw Pomocy Osobom Niepełnosprawnym	Środki własne
7.	Konferencja dla osób niepełnosprawnych „Otwórz oczy”	3.XII.2014r.	GOPS, Urząd Gminy, Zespół do Spraw Pomocy Osobom Niepełnosprawnym	Środki własne, Środki EFS
8.	Choinka z Uśmiechem.	18.II.2014r.	GOPS	Środki własne, darowizny
9.	Współpraca w ramach realizacji projektu „e- Kowala – nowoczesna gmina”	III. 2013r. – XII. 2013r.	GOPS, Urząd Gminy	Środki własne
10.	Prowadzenie punktu informacyjnego dla osób chorych i niepełnosprawnych.	I- XII 2014r.	GOPS	Środki własne
11.	Realizacja projektu skierowanego dla osób starszych	VII – XII 2014r.	Klub Seniora działający przy GOPS w Kowali, Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Gminy Kowala.	Środki własne, grant, darowizny
12.	Spotkania Klubu Seniora.	I- XII 2014r.	Klub Seniora działający przy GOPS w Kowali	Środki własne
13.	Wyjazd integracyjny dla	IX.2014r.	Klub Seniora	Środki własne

	osób starszych i niepełnosprawnych.		działający przy GOPS, GOPS w Kowali, Urząd Gminy.	
--	-------------------------------------	--	---	--

VII. EFEKTY I REZULTATY PROGRAMU

W wyniku przeprowadzonych działań przewidywane jest osiągnięcie następujących efektów:

- stworzenie diagnozy środowiska osób niepełnosprawnych i starszych,
- częściowa likwidacja barier architektonicznych,
- wzrost wiedzy z zakresu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- wzrost poziomu integracji osób niepełnosprawnych i starszych ze środowiskiem lokalnym,
- rozwój efektywnej współpracy z instytucjami realizującymi program wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych,
- stworzenie miejsca spotkań osób starszych,
- poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych i starszych,
- poprawa aktywności społecznej osób niepełnosprawnych i starszych.

VIII. ODBIORCY PROGRAMU

Odbiorcami programu są:

- 1) seniorzy z Klubu Seniora działającego przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej,
- 2) osoby starsze z terenu gminy,
- 3) rodziny, w których występuje problem niepełnosprawności,
- 4) placówki oświatowe funkcjonujące na terenie gminy Kowala,
- 5) wolontariusze,
- 6) pracownicy instytucji samorządowych oraz przedstawiciele samorządu wiejskiego.

IX. REALIZATORZY PROGRAMU

Koordinatorem programu jest Gminny Zespół do Spraw Pomocy Osobom Niepełnosprawnym przy współpracy z:

- 1) Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Kowali,
- 2) Urzędem Gminy w Kowali,
- 3) Klubem Seniora działającym przy GOPS,
- 4) Akademią Rozwoju Filantropii w Polsce,
- 5) Stowarzyszeniem Centrum Młodzieży „Arka”,
- 6) Szkołami podstawowymi z terenu gminy,
- 7) Centrum Wolontariatu w Kowali,
- 8) Organizacjami pozarządowymi.

X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Źródłem finansowania Gminnego Programu Wspierania Osób Niepełnosprawnych i Starszych są:

- 1) budżet gminy,
- 2) inne źródła finansowania – środki z Europejskiego Funduszu Społecznego,

- 3) inne źródła finansowania – środki z Programu Polsko – Amerykańskiej Fundacji Wolności realizowanego przez Akademię Filantropii w Polsce Stowarzyszenie Centrum Młodzieży „Arka”,
- 4) darowizny.

XI. MONITORING I EWALUACJA

Ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji, czy osiągnięto zakładane rezultaty Programu. Monitoring ma na celu bieżące ustalanie zagrożeń i trudności mających wpływ na prawidłową realizację Programu oraz uzyskanie informacji na temat realizacji planowanych działań w zakresie ich czasu realizacji, założeń, źródeł finansowania oraz przełożenia na osiągnięcie rezultatów Programu. W ramach procesu monitoringu i ewaluacji uzyskana zostanie informacja czy i w jakim obszarze Program wymaga aktualizacji lub zmian postawionych celów. Przez cały okres realizacji programu prowadzony będzie monitoring i ewaluacja bieżąca. Wójt w terminie do dnia 31 marca 2015 r. składa Radzie Gminy Kowala sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych i Starszych z 2014 r. oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadania.

**Przewodniczący
Rady Gminy Kowala**

Wiesław Pachniewski